

**Perla tisíce krás,
jež našla svou Paraguay¹ v Nepomuku,
Václav Lenivý ji kdysi hodil do Labe a Vltavy,
zbožné Čechy uložily do chrámu sv. Víta,
korunovaný český lev navrhl,
aby byla ještě v tomto svatém roce²
ve městě Římě zasazena do papežského prstenu³**

Hru o této Perle pro diváky z její otčiny vytvořila a v divadle předvedla
rétorika akademického gymnázia Tovaryšstva Ježíšova
na Novém Městě pražském roku 1725, v měsíci červnu, dne ...

NÁMĚT

Poskytla horlivá snaha uctít Jana. Svým důmyslem a od Boha danou fantazií přispěla zbožná a důvtipná láska.

KLÍČ K ALEGORII

Perla tisíce krás: blahoslavený Jan Nepomucký; Paraguay: Nepomuk, jeho rodné město; Korunovaný: současný pozeňnaný český král Karel.⁴ Ostatní se objasní v následujících scénách.

PŘEDEHRA

Stručné hudební předvedení obsahu celé hry.

¹ Snad odkaz na nálezy mimořádně cenných perel na území tehdejší Paraguaye (údolí řek Paraguay nebo Paraná). Konkrétní zdroj příměru se nepodařilo identifikovat.

² Jednalo se o oficiální *annus iubilaeus* vyhlášený papežem Benediktem XIII. Jedním z jeho vrcholů bylo zahájení římských částí kanonizačních procesů deseti nových světců včetně Jana Nepomuckého, jejichž svatořečení proběhla v následujících letech.

³ Lat. *annulus Piscatoris* – rybářský prsten, označení papežského prstenu, které odkazuje na Kristova slova ke sv. Petrovi – prvním papeži, že se stane rybářem lidí (L 5,10).

⁴ Zde míněn císař Karel VI.

1. JEDNÁNÍ

1. SCÉNA

Čechy chtějí, aby Karel provázel toho,
... jež sláva prudkým vzмахem
křídel vynesla nad města, země
a národy ... úslužnou úctou, a touží také
přispět k tomu, aby byla nepomucká Perla na Karlovu přímělu ještě během tohoto
svatého roku vsazena do papežského prstenu.

2. SCÉNA

Oslavné a oddané *básně*⁵ snad *zaslechli i duchové v nejhlubším podsvětí, povstává* totiž Václav Lenivý, který je *strašlivým stínem kdysi velkého jména*,⁶ a korunovaná Sláva pozdě nařiká nad tím, co se stalo.

3. SCÉNA

Neohrožené Čechy (na naléhání Pověsti nepomucké Perly), které Karla uctívají jako *hlavu římské říše* i svého vlastního království, mlčky prosí za nepomuckou Perlu. Král jim přikáže věřit a doufat, že Perla bude zasazena do papežského prstenu.

CHORUS

Ale Znepokojenou duši naděje pohání! A dlouho nenaplněnou nadějí srdce umdlévá.⁷

2. JEDNÁNÍ

1. SCÉNA

Čechy prostřednictvím alegorických narážek odhalují Astrai⁸ bolest, kterou mlčky potlačují v srdci. Ta se sotva dokáže zdržet zármutku.

⁵ Zřejmě básně k počtě Jana Nepomuckého. V kanonizačních aktech je citován *in extenso* hymnus Pontanus: *De S. Ioanne Nepomuceno* – viz *Acta utriusque processus*, 1722, Summarium, n. 31, s. 167–168.

⁶ Citované místo v Lucanovi se vztahuje k Pompeiovi. Zde je „jménem“ pravděpodobně míněn sv. Václav, resp. všichni královští nositelé tohoto jména.

⁷ Př 13,12.

⁸ *Astraia*, ae. f. – panenská bohyně, dcera Diova a Themidina, která chodila před olympský trůn žalovat na každou nespravedlnost, jež se stala na zemi. Vnímána též jako „spravedlivý žalobce“ nebo „spravedlnost“.

2. SCÉNA

Václavův duch znovu nařká a vyvolá tím zděšení; zdá se, že běduje nad tím, jak kdysi špatně ocenil nepomuckou Perlu.

3. SCÉNA

Tímto nářkem vyděšené Čechy léčí Karel z ochromení a využívá jak své ctnosti, tak *Božských zbraní* (totiž mocných proseb), aby co nejrychleji dosáhl zasazení nepomucké Perly do papežského prstenu.

CHORUS

A konečně povzbuzuje zastrašené Čechy k radostné a pevné naději také tímto veršem z Ambrožova hymnu: *Pane, k tobě se utíkám, ať nejsem zahanben navěky.*

3. JEDNÁNÍ**1. SCÉNA**

Pověst, která dobře ví, že *Ctnost mívá ve zvyku si hned po velké námaze dobře odpočinout*, zastává úlohu Ariadny. Bezpečně krále převede přes skrytá i příjemná zákoutí české země a osvěžuje ho dle libosti.

2. SCÉNA

Mezitím znepokojené Čechy chtějí, aby byly rozličné krásy nepomucké Perly znovu zhodnoceny.⁹

3. SCÉNA

Věrné vyličení těchto krás¹⁰ král posílá do Říma, kde mají být ověřeny a prověřeny nikoli prubířským kamenem, ale římskou skálou,¹¹ aby pak Perla tisíce krás mohla být doporučena pro papežský prsten.

⁹ Snad odkaz na kanonizační proces, který byl roku 1722 zahájen v Praze a roku 1725 předán do Říma.

¹⁰ Nepodařilo se zatím ozřejmit, zda se jedná o obecný odkaz na iniciativu Karla VI. v kanonizačním procesu, nebo na nějaký konkrétní spis či list. Zatímco souvislost s ukončením pražské části apoštolského procesu, jehož výsledkem byla *Acta processus apostolici in causa canonizationis B. Joannis Nepomuceni completa 22. Junii 1725* (NA ČR, APA I, sign. B 60), je prakticky vyloučena, spojitost s veronským vydáním *Acta utriusque processus* či Pfeffelovým ilustrovaným vydáním legendy B. Balbína (*Balbinus: Vita B. Joannis Nepomuceni Martyris*) zcela odmítnout nemůžeme.

¹¹ Lat. *Lydia petra*, tj. *Lydius lapis* – prubní kámen ke zkoušení ryzosti drahokamů; *Romana petra* – papež, papežský stolec, odvozeno od Kristova přejmenování Šimona na apoštola Petra a ustanovení ho hlavou rodící se církve (J 1,42).

EPILOG

Celé Čechy i se svým králem tedy radostně věří, že přesvatý Benedikt XIII. vsadí (ještě v tomto milostivém létě) nepomuckou Perlu do papežského prstenu (a zpívají tento dávný verš):

Být zbaven nebezpečí je odměna za mlčení.

K větší slávě Boží

Tiskem Karla Josefa Jeřábka ve Starém Městě pražském
Roku 1725